

Biblická hodina – 28. ledna 2016 – Trutnov

Hesla JB:

Hospodin řekl Mojžíšovi: „Povíš všechno, co ti přikážu!“ Ex 7, 1-2

Pane, dej svým služebníkům, aby s odvahou a odhodlaně mluvili tvé slovo. Sk 4, 29

CEP 1 Corinthians 3:1 Já jsem k vám, bratři, nemohl mluvit jako k těm, kteří mají Ducha, nýbrž jako k těm, kteří myslí jen po lidsku, jako k nedospělým v Kristu.

² Mlékem jsem vás živil, pokrm jsem vám jíst nedával, protože jste jej nemohli snést - ani teď ještě nemůžete, ³ neboť dosud patříte světu. Odkud je mezi vámi závist a svár, ne-li z toho, že patříte světu a žijete jako ostatní lidé?

⁴ Když se jeden z vás hlásí k Pavlovi a druhý k Apollovi, neznamená to, že jste lidé světa?

⁵ Kdo je vlastně Apollos? A kdo je Pavel? Služebníci, kteří vás přivedli k víře, každý tak, jak mu dal Pán.

⁶ Já jsem zasadil, Apollos zaléval, ale Bůh dal vzrůst;

⁷ a tak nic neznamená ten, kdo sází, ani kdo zalévá, nýbrž Bůh, který dává vzrůst.

⁸ Kdo sází a kdo zalévá, patří k sobě, ale každý podle vlastní práce obdrží svou odměnu.

¹ Tim 6, 11 Ty však se tomu jako Boží člověk vyhýbej! Usiluj o spravedlnost, zbožnost, víru, lásku, trpělivost, mírnost.

¹² Bojuj dobrý boj víry, abys dosáhl věčného života, k němuž jsi byl povolán a k němuž ses přihlásil dobrým vyznáním před mnoha svědky.

¹³ Vyzývám tě před Bohem, který dává všemu život, a Kristem Ježíšem, který vydal svědectví svým dobrým vyznáním před Pontiem Pilátem,

¹⁴ abys bez poskvrny a výtky plnil své poslání až do příchodu našeho Pána Ježíše Krista.

¹⁵ Jeho příchod zjeví v určený čas požehnaný a jediný Vládce, Král králů a Pán pánů.

¹⁶ On jediný je nesmrtelný a přebývá v nepřístupném světle; jeho nikdo z lidí neviděl a nemůže uvidět. Jemu patří čest a věčná moc. Amen.

¹⁷ Těm, kteří jsou bohatí v tomto věku, prikazuji, ať nejsou pyšní a nedoufají v nejisté bohatství, nýbrž v Boha, který nás štědře opatřuje vším, co potřebujeme;

¹⁸ napomínej je, ať konají dobro a jsou bohatí v dobrých skutcích, štědří, dobročinní,

¹⁹ a tak ať si střežují dobrý základ pro budoucnost, aby obdrželi pravý život.

²⁰ Opatruj, co ti bylo svěřeno, Timoteji, vyhýbej se bezbožným řečem a protikladným naukám, které se lživě nazývají "poznání".

²¹ Kdo se k němu hlásí, zbloudil ve víře. Milost s vámi!

Obsahy biblických knih 1.

Kniha Genesis

6.1 Úvod

Základním tématem celého souboru je vyvolení lidu a zaslíbení země. Podle toho

Gn = předehra (srv. Gn 12,7)

Ex - Dt = cesta do země (srv. Ex 3,8 - Dt 34, 1-4).

Tento soubor pak má "předmluvu" - příběhy "předvěku" či počátků (Gn 1 - 11)

Celková struktura Pětikniží tedy vyhlíží takto:

Gn 1 - 11 předvěk
12 - 50 praotcové

Ex - vyvedení

Lv - bohoslužebné příkazy

Nu - součty - pokračování cesty

Dt - opakování Zákona

Tato zdánlivě jasná struktura Pentateuchu je však výsledkem složité krystalisace, která podle pojetí, které vypracovali zvláště němečtí starozákoníci A. Alt, M. Noth a G. v. Rad postupovala asi takto:

6.1 Jádrem byla zpráva o vyvedení z Egypta (Ex 1 - 15), to dokládá řada starých vyznavačských formulí jako úvod

Desatera, Dt 26,5nn nebo Ex 15,21.

6.2 K tomuto vyprávění bylo nejprve přidáno vyprávění o Sínaji a o pouti po poušti.

6.3 Teprve potom bylo předsunuto vyprávění o praotcích (Gn 12 - 50).

6.4 Nakonec byl přidán "předvěk" (Gn 1 - 11)

Je to jakoby obdoba soustředných kruhů, v jejichž středu či těžišti je vysvoboditelský Boží čin. Proto je vyvedení z Egypta ústřední Boží skutek pro celý SZ a obdobou velikonočních událostí NZ (srovnej jako doklad L 9,31, kde řecký text mluví výslovně o exodu!). Někteří současní badatelé tuto koncepci kritizují, rozhovor o jiné však není uzavřen.

Genesis

1. Předvěk 1 - 11

Obsahuje materiál z různých dob i míst, starý i mladší. Poslední redakce je až poexilní (5. stol. ne-li ještě později) Ráz příběhů: Jde o "podobnost", přesněji: o modelové příběhy, které se dějí dále a v nichž se můžeme rozpoznat. Jejich základním záměrem od počátku bylo oslovit posluchače a osvětlit jeho situaci před Bohem, nikoli informovat nezaujatě o minulosti. Proto lze říci, že to jsou příběhy "mimo dějiny" (tak. V. Hájek v dějepřevě!), ale nikoli mimo skutečnost, příběhy které paradigmatisují základní lidské vztahy.

Obsah:

1 - 2 Stvoření

3 Hřích Tři základní události

4 Vražda

5 Rodokmeny

6 - 9 Potopa

10 Rodokmeny Trojí rodokmeny a dva vložené příběhy

11, 1-9 Bábel

11 (zbytek) Rodokmeny

Jiná možnost, jak si zpřehlednit Gn 1 - 11, je pomocí souřadnic vztahu a řádu. Jádrem je vztah (láska) mezi Bohem a člověkem i mezi člověkem a člověkem. Opakem vztahu je ne-vztah, jeho vystupňováním vzniká cosi, co nazveme "nad-ne-vztah". Vztah je třeba chránit. To koná řád. Jeho porušením vzniká ne-řád, jeho vystupňováním "nad-ne-řád". Z toho je možno odvodit:

Gn 1 řád (všeho stvoření, nebe i země)

Gn 2 vztah (Boha k člověku i všemu stvoření)

Gn 3 ne-vztah (porušení vztahu svévolí - hříchem)

Gn 4 nad-ne-vztah (zničení vztahu vraždou a zpupností)

Gn 6 ne-řád (porušení řádu svévolí přivolává potopu)

Gn 11 nad-ne-řád (zneužití "řádu" proti Bohu - Bábel)

Do toho je třeba ovšem doplnit dvoje rodokmeny:

Gn 5 posloupnost v čase

Gn 10 rozmístění v prostoru i po zemi

Takových schémat by bylo možno vytvořit víc. Nejsou výkladem textu, neměly by nám být brýlemi před exegesí, ale mají funkci pedagogicky-pomocnou, abychom si zapamatovali sled událostí a měli před očima jejich spád a návaznost.

1.1 Stvoření

Máme o něm dvě zprávy:

1.1.1 V prvé kapitole je mladší zpráva (přesně zabírá 1,1 - 2,4a). Pochází až z doby exilu, je to především reakce na babylónskou mytologii. Podle teorie pramenů se řadí do t. zv. Kněžského kodexu, obvyklá značka je P (= Presterkodex).

Pořad stvoření pole Gn 1:

- v. 1 - 2 úvod
- v. 3 - 5 1. den - světlo (a tma)
- v. 6 - 8 2. den - obloha (a vody)
- v. 9 - 10 3. den - země (a moře)
- v. 11 - 13 a rostlinstvo
- v. 14 - 19 4. den - světla
- v. 21 - 23 5. den - ryby a ptáci
- v. 24 - 31 6. den - zvířata a člověk
- v. 2.1-4a 7. den - odpočínutí

Zvěst Gn 1: Stvořitel je nade vším jako všemohoucí Pán. Vlastní stvoření záleží v trojím a to v:

A. Povolání z nicoty v.1 - 2 (sr. Iz 40,26; Ž 33,6; Ř 4,17; Žd 11,3)

B. Oddělení ke službě v.3 - 13 (opera distinctionis = díla uspořádání)

Bůh napravuje neuspořádanost (hebr.: tohu) oddělením - srv. 4,7. (hebr. slov. b-d-l sr Lv 20,27; Nu 8,14; M 3,14 (řecky), Sk 13,2).

C. Naplnění k životu v. 11 - 23 (opera ornatus = dílo ozdobení)

Bůh napravuje prázdnotu (hebr.: bohu) oživením, srv. v. 22.28. a Jr 4, 23 -27, Ž 24,1; Sk 104,24.

Souhrnem:

negativně: je to protimytická polemika (Babylón)

pozitivně: celé stvoření je Boží stánek (chrám), On sám ve všem vládne, vše mu patří.

1.1.2 Stvoření II. Druhá zpráva o stvoření je starší. Zabírá 2, 4b-25. Pochází z doby královské (podle teorie pramenů jde o Jahvistu), je pravděpodobně přehodnocením starých představ kenaanských. Další kapitoly 3 a 4 jsou její přímé pokračování. Přehled obsahu:

4b - 6 situace

7 stvoření člověka

8 - 14 stvoření ráje

15 - 17 poslání člověka

18 - 25 družka

Zvěst Gn 2 - jde o lidské určení, o to, co je člověk.

1.1.2.1 Podstatou člověka je prach země Gn 2,7 srv. Ž 103,14, Kaz 3,19n, 1 K 15,45 - 50

1.1.2.2 Určením člověka je (jž podle Gn 1,27 - srv. Gn 5,1!)

být k obrazu Božímu, t. j. zpodobňovat Boha svým jednáním.

Toto určení naplnil až Kristus, který **je** (nejen měl být) obrazem Božím - **2 K 4,4; Ko 1,15; Ř 1,3**, který je druhý a poslední člověk **1 K 15, 45-50**. V určení člověka tedy jde především o **Ř 8,29; 2 K 3,18**.

Podle Gn 2,15.18 je úkolem člověka tvořit a střežit ráj (srv. Mt 6,33) a žít v něm v obecnství, tj. pro druhého (srv. 1 J 4,12).

1.2 První hřích

Obvyklý název "Pád člověka" není šťastný, protože vnucuje představu, že člověk pádem ztratil něco co dříve měl, nebo že se nějak změnil. Podstata věci však je v tom, že nenaplnil, zradil a odmítl své určení. Také výraz "dědičný hřích" je nešťastný, protože nejde o biologickou vadu, jíž první člověk poznamenal i své potomstvo, nýbrž o typizovaný příklad toho, co se děje stále, co dělá každý z nás stále znovu. Adam je tedy příklad, model člověka. Příběh Gn 3 pak ukazuje, jak se (dodnes!) ničí, rozbíjí a ztrácí ráj, který má člověk dotvářet obětavou láskou a střežit bdělou poslušností (Gn 2,15). Příběh lze takto rozdělit:

1.2.1 Dohadování s hadem - místo panování! v 1 - 7

1.2.2 Výslech a výmluvy - místo pokání v 8 - 13

1.2.3 Soud a trest:

1.2.3.1 hadovi: zlořečení a přemožení hlavy v 14 - 15

1.2.3.2 ženě: zbolestnění mateřství	v 16
1.2.3.3 muži: zlořečení země, návrat v prach	v 17 - 19
1.2.4 Dohra:	
1.2.4.1 pojmenování Evy - naděje života	v 20
1.2.4.2 oděv od Boha - zastření hanby	v 21
1.2.4.3 vyhnání z ráje	v 22 - 24

1.3 Vražda (Kain a Ábel)

Zase jde o modelový příběh, o doklad toho, jak hřích postupuje.

Obsah čtvrté kapitoly:

1.3.1 Bratrovražda a trest	v 1 - 16
1.3.2 Rodokmen Kainitů	v 17 - 22
1.3.3 Píseň Lámechova (velmi stará!)	v 23 - 24
1.3.4 Rodokmen Šétovců	v 25 - 26

Záměr oddílu lze shrnout do tří bodů:

a. Hřích porušuje i vztah člověka k bližnímu (nejen k Bohu). Místo lásky (korelátu ráje) má člověk v srdci závist a nenávisť, hněv a pomstychtivost (korelátu pekla). Člověk v hříchu odmítá službu Strážného (viz Samaritán v NZ!).

b. Účinkem hříchu je rozbití obecnství, člověk se stává tulákem, bezdomovcem, opuštěncem. Ani cesta sebezajišťování (= stavba města v. 17) a sebeoblažování (v. 21 - 23) ráj nevytvoří a nenavráť. Vše ústí jen do větší pýchy a většího hříchu (Lámec a jeho pomstychtivost v. 23 - 24).

c. Kupředu vede jen cesta nového rodu, cesta vzývání Božího jména, sebedpřiznání a sebeodevzdání Bohu (Šétovci v 25 - 26).

Apostolicum

Bůh jako Otec

Ačkoli nacházíme v Písmu ještě stopy matriarchální, polyandrické společnosti, vůdčím principem je patriarchát, ve kterém je otec určující osobou rodiny, vše určuje a vztah k němu je nejzásadnější. Lze-li se dopátrat jednotlivých vrstev vývoje, pak se zdá, že základní vrstvou je Bůh otců, a teprve v době prorocké a v žalmech – v poetických vyjádřeních se setkáváme s označením Hospodina jako Otce. Snad lze také říci, že jde o doby pohnuté, kdy rodové příslušenství sice není lhostejné, ale vazby se trhají a na důležitosti nad rodovým příslušenstvím nabývá příslušenství svobodného rozhodnutí a osobně zřetelného postoje víry – *Iz 63, 16: Jsi přece náš Otec! Abraham nás nezná, Izrael, ten o nás neví. Hospodine, tys náš Otec, náš Vykupitel odedávna.*

V NZ pak označení Hospodina jako Otce v ústech Ježíšových nabývá na výsostném významu. Otec označuje jako ABBÁ – prý domácké oslovení otce, spíše než „tatínku“ a už vůbec ne familiární „tati, či taťko“, jde myslím o intenziv, osobní, poslušný a odevzdaný vztah. Bůh jako Otec je někým, kdo za nás láskyplně ručí právě tak, jako otec ručí za své děti. K obrazu otce pak přispívá podobenství o Marnotratném synu – spíše milosrdném otci.

Zdá se ovšem, že pojem „náš Otec“ ve smyslu „náš Bůh“ nabývá na vrchu v celém židovství a intenzivní vztah Boha ke svému lidu a lidu ke svému Bohu zažívá a chce zažívat farizejský proud židovství a nejde tedy zcela o Kristovo novum. Navazuje ovšem vědomě na tuto tradici a dále ji rozvíjí – otec, jako patriarcha, jako ten, kdo své děti miluje a je schopen oběti a jako ten, kdo je v dosahu, je k dispozici.

V Apostolicu má pojem Otec ovšem svou roli dogmatickou – stojíme v trojičním textu a první oddíl vyznání mluví o Bohu Otci – zjevení Boha jakožto Otce vůči Synu a Duchu svatému. O funkci a vzniku Trojice později.

Všemohoucí

Je skoro zvláštní, že ze všech přívlastků, které Bohu můžeme dát, si apostolicum vybírá právě přívlastek „všemohoucí“¹.

Ve Starém Zákoně najdeme odkaz v našich překladech na slovo „Všemohoucí“, ale je vždy překladem slova ŠADAJ². Pak najdeme „všemocný“, kterým ovšem překládáme slovo GIBBÓR – mocný, silný, anebo častěji opět ono ŠADAJ. Septuaginta pak překládá toto ŠADAJ místy jako PANTOKRATÓR³, tedy v doslovném překladu z řečtiny jako „všemohoucí“. V Novém Zákoně najdeme slovo PANTOKRATÓR jen v knize Zjevení. V ČEPu pak překlad Všemohoucí na místě Ježíšova výslechu před veleknězem, ovšem v originálu je to, co překládá bible kralická – moc Boží⁴. Všemohoucnost - v knize Zjevení je, dle mého názoru, eschatologickou veličinou, která je vyhlížena v situaci pronásledování, ve kterém je kniha napsána.

Knihou, která se mocí Boží a Božím všemocným a vševědoucím úradkem zabývá zevrubně, je kniha Job. Její rezultat je pak zřetelný: Bůh je ten, který vše nakonec řídí, a my jeho radám nerozumíme a nezbývá, než se jeho všemohoucnosti podřídit.

Vedle Boží všemohoucnosti zároveň ovšem mluvíme o Boží dobrotě a věčnosti. S tím nastává problém. Měli s tím problém ti, kdo zažili hrůzu zemětřesení v Lisabonu v roce 1755, které není jen datem zrodu moderní seismologie, ale také prý datem zrodu moderního evropského ateismu. Otázka zní: Jak může dobrotivý, věčný a všemocný Bůh být takto krutý? Celá hrůza, při které zahynulo na 60000 lidí začala v době, kdy se v kostelích konaly mše....

Podobnou a převyšující hrůzou, nad kterou si lidé podobné otázky kladly a kladou, jsou nepochybně ničivé války 20. století, děs ze Šóa.

Tuto otázku, možná nikoli na nejvyšší teologické úrovni, přesto však nepřehlédnutelně lidsky a poctivě, si klade také americký rabín Harold S. Kushner ve své knize Proč se zlé věci stávají dobrým lidem. Na základě své vlastní zkušenosti se smrtí syna si klade před sebe Boží přívlastky „dobrotivý, věčný a všemohoucí“, aby nakonec ono „všemohoucí“ odmítl.

Problém všemohoucnosti si kladli ovšem už staří kabalisté, aby došli k jinému řešení: **Cimcum** (hebrejsky צמ צמ), doslova „stažení se, smršťení“, je kabalistický pojem, jímž se vysvětluje princip stvoření světa, podle něhož se Bůh, který je nekonečný (hebrejsky אין סוף, Ejn Sof, doslova „bez konce“), stáhl do sebe, aby uvolnil prostor pro vznik a trvání světa. Cimcum je v tomto pojetí chápáno jako podmínka pro vznik prostoru, kde Bůh záměrně omezuje plnost své přítomnosti. Tím Bůh umožňuje existenci stvoření, které nedosahuje jeho kvalit a v němž člověku dává možnost volby mezi dobrem a zlem. Mystikové proto chápou cimcum jako „skrývání a zahalování slávy a světla Svatého,

---

¹ A. Quenstedt počítá mezi absolutní a kvietizující vlastnosti Boha perfectio (dokonalost), majestas (vznešenost, latitudo (blaženost), unitas (jednotu), simplicitas (jednoduchost, nesloženost), spiritualitas (duchovnost, netělesnost), invisibilitas (neviditelnost), veritas (pravdu), bonitas (dobrotu), independentia (nezávislost), aeternitas (věčnost), immensitas (nezměrnost), immutabilitas (neproměnnost), incomprehensibilitas (nepochopitelnost). K respektivním a operativním vlastnostem Božím počítá vita (živost), immortalitas (nesmrtelnost), intellectus (rozum), voluntas (vůle), omniscientia (vševědoucnost), omnisapientia (všemoudrost), libertas (svobodu), benignitas (dobrotivost), amor (lásku), gratia (milost), misericordia (milosrdenství), patientia (trpělivost), sanctitas (svatost), iustitia (spravedlnost), potentia (moc, veracitas (pravdivost).

² Delitzsch má za to, že ŠADAJ pochází z z assyrského šadû - hora, přeneseně tedy Vznešený.

³ παντοκρατωρ

⁴ Mt26,63 par : ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως

budiž požehnan“.^[1] V rámci judaismu se však pojem cimcum používá i pro vysvětlení opačného procesu, kdy se v omezeném prostoru stvořeného světa může zjevit a přebývat Boží plnost.

To není hloupé řešení a jsou biblická místa, která k němu ukazují – např. Ž 115,16: Nebesa, ta patří Hospodinu, zemi dal však lidem.

Je to nakonec také cosi, co odpovídá našemu poznání Boha v Ježíši Kristu: Bůh pro svobodu člověka ustupuje ze své všemohoucnosti a do světa vchází ve své bezmoci v Ježíši Kristu jako ten, který zachraňuje a prostor svobody, poničený člověkem – „zaplňovaný hříchem“, tedy nesvobodou, znovu otevírá.

Boží všemohoucnost je výrazem pro vyznání Boží svrchovanosti a svobody. Boží všemohoucnost není jen eschatologickým výhledem pro křesťana, ale je imperativem pro jeho vlastní život.